

AU-1941

B.A. (Part—II) Examination
PERSIAN LITERATURE
(Optional Subject)
(Literature of Classical Languages)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 100

یادداشت :

- (۱) ہمہ سوالات لازمند۔
 (۲) پاسخ ہایزبان فارسی یا اردو یا انگلیسی یا ہندی بنوسید۔

5

سوال نمبر ۱۔ (A) دو تا از اقتباس ہائے زیر را توضیح بدہید۔

(الف) پیر مرد قسم می کرد و سر را تکان می داد تا آنکہ بہ پردہ نقاشی دیگری رسیدیم۔ گفت در اینجا با توپ و تفنگ و خمپارہ و بمب و ہواپنا شکاری کنند۔ با تعجب گفتم این صحنہ جنگ است نہ شکار۔ در شہرے کہ این طور زیر بمباران، خراب می شدہ۔ این عکس ہا را بطور گفتہ اند؟ گفت : متاسفانہ جنگ و آدم کشی ہم شکار است۔ اگر آدم اولی مثل خود برای کشت و می خورد، از نا چاری بود، باستی زندہ بماند۔ اما من و شما کہ جنگ و شکاری کنم، برای تفریح و بنا بر ہوس است نہ از روی احتیاج۔ انسان ترکیبی است از خوبی و بدی، از رحم و بے رحمی۔ همان طور کہ بعضی از مہربانی و دستگیری لذت می برند بعضی از آزار کردن و زجر دادن و کشتن حظ می کنند۔

(ب) گفت همان طور کہ مادر از بچہ با مواظبت می کند، فہم متصل بگل ہائے باغچہ سرمی زنم و بحالشان می رسم نمی گذارم نقشگی و بے نوازشی بکشند۔ گل را باید نوازش داد۔ باید با گل حرف زد و از این ہمہ نقشگی و رنگ و بو تعریف کرد تا بداند کہ دوست و عاشق دارد و تنہا نیست۔ حتی با اہل خانہ دایم از خوبی گل می گویم کہ ہم را گل باز کنم۔ در روز پیش در آن باغچہ گل زیبائی شکفتہ بود، رفتیم و در پایش نشستیم، نازش می کردم و برایش آوازی خواندم۔ او ہم بخاطر من، ہر آن شکفتہ تر و قشنگ تر می شد و مہربانی ہا می کرد۔ با ہم قرار ہا گذاشتیم و عہد ہائے صفا و وفا بستیم و شب از ہم جدا شدیم۔

(ج) می گشتم تا پردہ تاریکی رسیدم۔ شبے بود و دریا بے بیکرانی دست راست در کنار صحنہ شاخ و برگ درختی از باد خزاں روے دریا بہم می پیچیدہ و صورت ماہ از شکاف ابر تیرہ امواج خروشان دریا ہر جافرو می رفت، آبی سیاہ بود و ہر جا بالائی آمد از نور ماہ سفید دودی می شد۔ احوال شوریدگان را در آن پردہ سیاہ تماشا می کردم و در فکر بودم

بخصوص کہ نقاش ہم مرا بحال خود گذاشته و ساکت بود۔ دانستم آن کار را تمام می دانند۔ پرسیدم آیا این پرده از فکر شامت یا تقلید است؟ آہی کشید و گفت متاسفانه تقلید نیست۔

10

خلاصہ بنویسید۔ (پنج ایک)

(B)

(۱) حکایت ملک منصور و زکریا رازی

(۲) حکایت فرخی سیستانی

(۳) حکایت اسکافی

10

شعر ہائے زیر را شرح بدہید۔ (پنج پنج)

(A)

نمبر ۲۔

- ۱۔ آواز کیست رہبر دروادی محبت
طوفان بود معلم دریائے بیکراں را
- ۲۔ زناز راندی و دامن و لے نیام باز
کہ این معاملہ باطبع روشنائی رفت
- ۳۔ گر شرط دوستی شناسی بحسن شمع
اول محبت تو بہ پروانہ خوشتر است
- ۴۔ صد مشتریست جنس دلم را چو آفتاب
من گرم می کنم بتو بازار خویش را
- ۵۔ من در پی ربائی و او ہر دم از فریب
بر سرگرہ زند گرہ ناکشودہ را
- ۶۔ سوالی کن زمن امروز تا غوغا بشہر افتد
کہ اعجاز فلانی کرد گویا بے زبانی را
- ۷۔ با برہمن حدیث محبت رواست لیک
در دامن طائر حرم آن دانہ خوشتر است
- ۸۔ غم می کشد عنانم من ہم شباب دارم
از من سلام بگوئید یاران و دوستان را

15

بند ہاے زیر اثر جمہ بکنید۔ (بیچ دو)

(B)

۱۔ چنان دو کفہ سیمین ترازو
نداستم من اے سیمین صنوبر
من و تو غافلیم و ماہ و خورشید
نگارین مناہر گرد و مگری
کہ این کفہ شود زان کفہ مائل
کہ گردد روز چوین زود زائل
برین گردون گردان نیست غافل
کہ کار عاشقان را نیست حاصل

۲۔ چو شد روز رستم پوشید گبر
کندی بہ فتراک زین بر پست
بیامد چنان تالب ہیر مند
گذشت از لب رود و بالا گرفت
نمہبان تن کرد بر گبر ہر
برآن پارہ چیل پیکر نشست
ہمہ دل پر از باد و لب پر ز بند
ہی ماند از کار کیمتی شکفت

۳۔ در نزد خلق اگرچہ گدائی و بینوا
یک دانہ زیر دست تو صد دانہ میشود
دانی کہ خوشہ از چہ سراغندہ بر زمین
از قحط و از غلانشود کار خلق تنگ
در چشم من تو شاہی و سلطان گدای تست
ہر شاخہ ای کہ روید از آن از دعای تست
شکر تو میگذارد و اندر شائے تست
تا مشکلات در کف مشکل کشای تست

10

خصوصیات سبک ہندی یا سبک دور بازگشت را بنویسید۔

سوال نمبر ۳۔ (A)

10

در بارہ احوال و آثار یکی از شعراے زیر بنویسید۔

(B)

۱۔ مرزا غالب ۲۔ ابوطالب کلیم ۳۔ قانی شیرازی

10

اقتباس ہاے زیر اثر جمہ بکنید۔ (بیچ یک)

سوال نمبر ۴۔ (A)

(1)

و چون از عتبہ خلافت باز گشتم و شب درآمد بہ خواب دیدم کہ همان مند بر مقالے بس رفیع بود و من بر آن نشسته
و همان خلعت پوشیده۔ لہذا از تنہائی خوف و وحشتی تمام داشتم تا گاہ شخصی بہ شکل زشت و لقاے کریمہ و بوی بد پیدا
شدہ نزدیک من بہ نشست۔ چنانچہ از رانجہ مکر او متوہم گشتم کہ ہلاک شوم و متعاقب دیگری بہ صد کراہت و
ردائت آن پدید آمد و بر همان مند قرار گرفت و ہم چنین از عقب یک دیگر مردم عفریت منظر ہر یک از دیگری
فتیح می آمدند و می نشستند تا جای بر من مضیق شدہ نزدیک بہ آن رسید کہ از مندگون سارگردم و از رواج تا خوش

ایشان روح از بدن من مفارقت کند۔ از غایت اضطراب بیدار گشتم و خداے را شکر ہا کردم و بامداد تصدق ہا نمودم و این حال با بچہ کس نہ گفتم۔

(۲) خلاصہ کلام ابراہیم بیست سالہ بود کہ پدرش وفات کرد و دردم و اہمین پسرش را بزبانی کہ از چنان پدری سزاوار است مخاطب داشتہ این گونه وصیتش می کند کہ ”اے فرزند گرامی، آنچه وظیفہ پدری بود من در بارہ تو ادا کردم، بعلوہ زبانہاے ملّی و مادر زاد از السنہ خارجہ و فنون متداولہ کہ امثال ترا در کار و امر و زہ بنرمرد است بتو تعلیم دادم و ہمہ را با تقضائے زکاوت فطری بہ نیکوے یاد گرفتہ و در پاکی اخلاق و عفت و دیانت تو نیز حمد خداے را حرفی نیست، در این خصوصیات من از تو خشنود و راضی ہستم خداے از تو راضی باشد۔ ولے اکنون کہ شمع حیات من نزدیک نجاموشی است چند وصیت بتو دارم درست گوش کن تا راستہ گارد و جہان باشی۔

(B) جاہاے خالی را پر بکنید۔ 10

- (۱) ملک الشعراءے دربار جہانگیر..... بود۔ (طالب آمل، ابوطالب کلیم، ظہوری)
- (۲) کی از منظومہ ہاے فیضی فیاضی است۔ (شیرین خسرو، بل و دمن، اسکندر نامہ)
- (۳) ابوطالب کلیم بسال ۱۰۶۱ھ در..... وفات یافت۔ (پنجاب، کشمیر، ایران)
- (۴) اسم صائب تبریزی..... بود۔ (حسن علی، جمال الدین، محمد علی)
- (۵) ابیات صائب تبریزی بہ..... برمی آید۔ (ہنجاہ ہزار، یک صد و بیست ہزار، دو ہزار)
- (۶) شیخ علی حزیں بسال..... وفات یافت۔ (۱۱۸۰، ۱۲۸۰، ۱۳۸۰)
- (۷) نویسنده عیار دانش است۔ (ابوالفضل، امین احمد رازی، ملک الشعراء بہار)
- (۸) غیاث الدین خواند میر مولف..... است۔ (عالم آراءے عباسی، حبیب السیر، بہار دانش)
- (۹) مولف احسن التواریخ است۔ (حسن بیگ روملو، ابوالفضل، جہانگیر)
- (۱۰) اسکندر بیگ..... شاہ عباس بزرگ بود۔ (وزیر، دبیر، غشی)

سوال نمبر ۵۔ صنایع ادبی زیر را تعریف بکنید و مثال بدہید۔ (پنج چہار)

- ۱۔ تشبیہ ۲۔ تضاد ۳۔ مبالغہ ۴۔ تلمیح
- ۵۔ استعارہ ۶۔ حسن تعلیل